

Άρθρο Του Πασχου Μανδραβελη στην εφημερίδα *Η Καθημερινή*

Ξημερώματα της 4ης Ιουλίου του 1826, ακριβώς πενήντα χρόνια μετά τη διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας, ο **μεγάλος φιλελεύθερος στοχαστής και πολιτικός Τόμας Τζέφερσον άφηνε την τελευταία του πνοή.** Ταυτόχρονα όμως άφηνε πίσω του μια τεράστια κληρονομιά ελευθερίας και ένα πλούσιο συγγραφικό έργο (δυστυχώς παντελώς άγνωστο στην Ελλάδα). Μερικές μέρες πριν, στις 24 Ιουνίου του 1826, έγραφε το τελευταίο του κείμενο. Ήταν μια ευγενική επιστολή άρνησης λόγω ασθενείας να συμμετάσχει στις εορταστικές εκδηλώσεις για τα 50 χρόνια της Ανεξαρτησίας. Σ' αυτό το κείμενο συμπυκνώνεται όλη η φιλοσοφία της Αμερικανικής Επανάστασης.

«Με ιδιαίτερη χαρά θα συναντιόμουν και θα συνέχαιρα προσωπικά αυτή τη μικρή ομάδα των άξιων που απέμειναν, εκείνους που ενώθηκαν μαζί μας εκείνη τη μέρα, για να πάρουμε την τολμηρή και αβέβαιη απόφαση για τη χώρα μας για επιλογή μεταξύ υποταγής και ξίφους. Και θα χαιρόμουν μαζί τους για το ενθαρρυντικό γεγονός ότι οι συμπολίτες μας, μετά μισό αιώνα εμπειρίας και ευημερίας, συνεχίζουν να εγκρίνουν την επιλογή που τότε κάναμε.

» Ας είναι για όλο τον κόσμο -και πιστεύω ότι θα είναι (σε κάποια μέρη νωρίτερα και σε κάποια άλλα αργότερα, αλλά τελικά σε όλα)- έναυσμα αφύπνισης των ανθρώπων για να σπάσουν τις αλυσίδες τους, αυτές με τις οποίες πείσθηκαν να δεθούν από καλογερίστικη άγνοια και δεισιδαιμονίες, και να

αναλάβουν την ευλογία και ασφάλεια της αυτοδιοίκησής τους. Αυτή η μορφή διακυβέρνησης που έχουμε υιοθετήσει αποκαθιστά το απεριόριστο δικαίωμα άσκησης του Λόγου και της ελευθερίας της σκέψης.

» Ολα τα μάτια είδαν, ή βλέπουν, τα δικαιώματα του ανθρώπου. Η διάχυση του φωτός της επιστήμης απέδειξε την ατράνταχτη αλήθεια ότι οι μάζες των ανθρώπων δεν γεννήθηκαν με σαμάρια στην πλάτη, ούτε υπάρχουν μερικοί εκλεκτοί με μπότες και σπιρούνια που νομίμως θα τους καβαλήσουν στο όνομα του Θεού. Στα δικαιώματα αυτά θεμελιώνεται η ελπίδα για τους άλλους. Για εμάς, η επέτειος αυτής της μέρας θα πρέπει να καλλιεργεί τη μνήμη αυτών των δικαιωμάτων και την αμείωτη αφοσίωσή μας σ' αυτά.»

Μπορεί να το ξεχνάμε αλλά η Αμερικανική Επανάσταση ήταν η πρώτη δημοκρατική (δεκατρία χρόνια πριν από τη Γαλλική) εξέγερση και η μόνη επιτυχημένη. Η Γαλλική Επανάσταση του 1789 ξέφτισε γρήγορα στην περίοδο της Τρομοκρατίας, στη Ναπολεόντειο Τυραννία, στην παλινόρθωση της μοναρχίας για να καταλήξει ύστερα από ένα αιώνα εξεγέρσεων και παλινδρομήσεων σε Δημοκρατία. Χωρίς βέβαια να μειώνεται κατ' ελάχιστον η συμβολή της -υπήρξε η θρυαλλίδα στην καταπιεσμένη Ευρώπη- πρέπει να σημειωθεί η διαφορά των δύο: οι Γάλλοι επαναστάτες ήθελαν και να αλλάξουν τον άνθρωπο και τον κόσμο. Έφτασαν μέχρι στην αλλαγή των ημερολογίων με εβδομάδα δέκα ημερών και ημέρες δέκα ωρών που είχαν εκατό λεπτά η κάθε μία. Από την απέναντι πλευρά οι Αμερικανοί υπήρξαν πολύ πιο πρακτικοί: ήθελαν απλώς την απελευθέρωσή του ανθρώπου και του κόσμου.

Γι' αυτό και ο Έντμουντ Μπεργκ, φιλελεύθερος ριζοσπάστης της εποχής, υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της Αμερικανικής Επανάστασης και σφοδρός πολέμιος της Γαλλικής. Στο βιβλίο του «Στοχασμοί πάνω στην επανάσταση των Γάλλων», έγραψε ότι η επανάσταση των Γάλλων θα κατέληγε σε εμφύλια αιματοχυσία και καταστροφή, διότι θεμελιωνόταν σε αφηρημένες ιδέες οι οποίες εμφανίζονταν ως δήθεν λογικές, αλλά κατ' ουσία παρέβλεπαν την πολυπλοκότητα των ανθρώπινων πραγμάτων.

Αντιθέτως οι πατέρες του αμερικανικού έθνους είχαν ένα ξεκάθαρο θεωρητικό μοντέλο στο μυαλό τους, το οποίο πήγαζε κυρίως από το έργο του **Τζον Λοκ**.

Στη «Δεύτερη Πραγματεία περί Κυβερνήσεως» ο μεγάλος Βρετανός φιλόσοφος έγραψε ότι οι άνθρωποι σύμφωνα με τον φυσικό νόμο (εννοεί το φυσικό δίκαιο, Στ. Μπ.) γεννιούνται τελείως ελεύθεροι και με αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα (δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία και στην ιδιοκτησία). Συναινούν να θυσιάσουν μέρος της ελευθερίας των για να σχηματίσουν πολιτικά οργανωμένες κοινωνίες, αλλά αυτή η θυσία υπόκειται στους κανόνες ενός άρρητου κοινωνικού συμβολαίου. Τα άτομα υπόκεινται στη διακυβέρνηση με αντάλλαγμα την ασφάλεια και από εξωτερικές απειλές, αλλά και από απειλές **στη ζωή, την ελευθερία και την ιδιοκτησία** που προέρχονται από το ίδιο το κράτος αλλά και από άλλα μέλη της κοινότητας. Διακυβέρνηση, όμως, χωρίς την συναίνεση των κυβερνώμενων δεν είναι μόνο τυραννία. Αποτελεί απειλή στην ασφάλεια των ατόμων, αυτή την ασφάλεια που το κράτος πρέπει να παρέχει. Έτσι θεμελιώνεται το δικαίωμα

στην ανταρσία απέναντι στην κυβέρνηση. Ο λαός οφείλει να εξεγερθεί αμυνόμενος απέναντι στην απειλή που αποτελεί μια απολυταρχική κυβέρνηση. Όλη αυτή η φιλοσοφία του Τζον Λοκ (John Locke) συμπυκνώθηκε στο προοίμιο της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας, η οποία συμπληρώνεται από το κατηγορητήριο στον Βασιλέα Γεώργιο της Αγγλίας για την παραβίαση εκ μέρους του αυτού του κοινωνικού συμβολαίου».

Παρά τα προβλήματα και τις μεγάλες απειλές από τους ολοκληρωτισμούς ή τη θρησκευτική οπισθοδρόμηση, η προφητεία του Τζέφερσον βγαίνει αληθινή: η **Αμερικανική Επανάσταση** ήταν «έναυσμα αφύπνισης των ανθρώπων για να σπάσουν τις αλυσίδες τους»...

Τρεις αυταπόδεικτες αλήθειες (οι οποίες απηχούν τη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου του Τζον Λοκ)

«...Θεωρούμε αυτές τις αλήθειες αυταπόδεικτες,

1. ότι όλοι οι άνθρωποι δημιουργούνται ίσοι και ότι είναι προικισμένοι από τον Δημιουργό τους με συγκεκριμένα αναπαλλοτρίωτα Δικαιώματα ανάμεσα στα οποία είναι η Ζωή, η Ελευθερία και η επιδίωξη της Ευτυχίας.
2. Οτι για να εξασφαλιστούν αυτά τα δικαιώματα δημιουργούνται ανάμεσα στους Ανθρώπους οι Κυβερνήσεις, οι δίκαιες εξουσίες των οποίων πηγάζουν από τη συναίνεση των κυβερνώμενων.
3. Οτι οποτεδήποτε κάποια Μορφή Κυβέρνησης γίνεται καταστροφική γι' αυτούς τους σκοπούς είναι Δικαίωμα του Λαού να την αλλάξει ή να την καταργήσει και να θεσπίσει μια νέα Κυβέρνηση, έχοντας ως θεμέλιο αυτές τις αρχές και οργανώνοντας τις εξουσίες με τέτοιο τρόπο, όπως νομίζουν οι πολίτες θα εξυπηρετήσει την ασφάλεια και την ευτυχία τους...»